

НАШ ЈЕЗИК

ЛП св. 1

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

др Рајна ДРАГИЋЕВИЋ, др Јелена ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ,
др Весна ЛОМПАР, др Драгана МРШЕВИЋ РАДОВИЋ,
др Марина НИКОЛИЋ, др Мирослав НИКОЛИЋ,
др Ђорђе ОТАШЕВИЋ, др Милица РАДОВИЋ ТЕШИЋ,
др Стана РИСТИЋ, др Марина СПАСОЈЕВИЋ,
др Срето ТАНАСИЋ

Уредник
др СРЕТО ТАНАСИЋ

Секретар
др Марина Спасојевић

Рецензенти
др Марта Бјелетић, др Ана Голубовић, др Рајна Драгићевић, др Александра
Марковић, др Александар Милановић, др Милица Радовић Тешић, др Стана
Ристић, др Марина Спасојевић, др Срето Танасић, др Данко Шипка

Према мишљењу Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије
бр. 413-00-1715/2001-01 ова публикација је од посебног интереса за науку.

НАШ ЈЕЗИК, часопис за српски књижевни језик, покренуло је 1932. г. Лингвистичко друштво у Београду, на челу са Александром Белићем, који је уређио седам књига предратне серије, као и девет књига и први двоброј десете књиге у новој, послератној серији часописа. Од 1960. до 1975. г. (књ. X/3–4–XXI/1–2) уредник часописа био је Михаило Стевановић, а у периоду од 1975. до 1996. г. (књ. XXI/3–XXX) Митар Пешикан. Часопис је од 1996. до 2005. г. (књ. XXXI–XXXVI) уређивао Мирослав Николић.

Наш језик излази у две годишње свеске, које чине једну књигу. Издаје га и прима рукописе Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, ел. пошта: isj@isj.sanu.ac.rs, nasjekisjsanu@gmail.com.

Штампа: Birograf comp d.o.o., Атанасија Пуље 22, Београд

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

НАШ језик / уредник Срето Танасић. – Год. 1, св. 1 (1932/33) – год. 8, св. 1 (1941); Н. с. књ. 1, (1949/50)–. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 1932/33–1941; 1949/50– (Београд : Birograf comp). – 23 cm

Полугодишње
ISSN 0027-8084 = Наш језик
COBISS.SR-ID 615951

НАШ ЈЕЗИК

Књига ЛП

Св. 1 (2021)

САДРЖАЈ

Ч л а н ц и

- Реконструкција самогласника у критичком издању Његошевог спјева
Шћейан Мали (хетеровокалски дифтонзи)
(РАДМИЛО Н. МАРОЈЕВИЋ) 1–31
- Узвик или ономотопеја: карактеристике и функције
(ТАЊА Ч. МИЛОСАВЉЕВИЋ) 33–43
- Симетрија антонимске везе придева српског језика у тесту контроли-
саних асоцијација (МИЛЕНА М. ЈАКИЋ ШИМШИЋ) 45–61
- Емоционално-експресивни глаголи у српском језику (лексичко-
семантичка анализа) (АНА В. МИЛЕНКОВИЋ) 63–80

П р и л о г

- Лексема *йогода* у српском језику (ДРАГАНА М. РАТКОВИЋ) 81–91

Б и б л и о г р а ф и ј а

- Наш језик: bibliografia personalis* (I–VIII стара серија; I–LI нова серија)
(ВЛАДИМИР Б. ЖИВАНОВИЋ) 93–101

П р и к а з и

- Зборник радова *Нови йрилози срїском йравойису*
(СЛОБОДАН Н. РЕМЕТИЋ) 103–107
- Милош Окука, *На йуїшевима сїїандардизације срїског језика*
и усвајања Вуковог језика и йравойиса (АНА З. МАЦАНОВИЋ) 108–112
- Срето З. Танасић, *Прилози синїйакси срїског језика*
(ЈЕЛЕНА М. ПАВЛОВИЋ ЈОВАНОВИЋ) 113–119
- Никола Рамић, *Дијалекаїйска ријеч* (ТАЊА Ј. ТАНАСКОВИЋ) 120–128
- Зборник *Маїїице срїске за филологију и лингвисїїику LXIII*
(НАТАША М. МИЛАНОВ) 129–132

Одлука Одбора за стандардизацију српског језика

Закон о родној равноправности је закон против српског језика 133–136

In memoriam

Милорад Радовановић (СРЕТО З. ТАНАСИЋ) 137–141

Радмила Жугић (ВЛАДАН З. ЈОВАНОВИЋ) 143–146

Уређивачка политика 147–156

Упутство за припрему рукописа за штампу 157–164

РАДМИЛА ЖУГИЋ

(Лугаре код Лебана, 11. септембар 1952 – 14. јануар 2021, Београд)

У четвртак, 14. јануара 2021. године, осмог дана по Божићу, на празник Обрезања Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа, преминула је после дуге и тешке болести др Радмила Жугић, научни саветник у пензији. Колегиница Жугић читав свој радни век провела је у Институту за српски језик САНУ, на одсеку за израду Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ. Радмила Жугић је рођена 11. 9. 1952. године у селу Лугару код Лебана. Гимназију је завршила у Лебану, а Филолошки факултет у Београду. На истом факултету је магистрирала и докторирала, а у Институту за српски језик САНУ радила је од 1979. године до одласка у пензију 2019. године. Научна интересовања др Радмиле Жугић била су усмерена на истраживање јабланичког говора у јужној Србији, а резултате истраживања овог говора, на фонетском, морфолошком и синтаксичком нивоу, колегиница Жугић је објављивала у домаћим и иностраним часописима (претежно у Бугарској, Северној Македонији и Словенији). Радмила Жугић је објавила преко стотину научних чланака и пет монографских дела: *Речник говора јабланичког краја*, Српски дијалектолошки зборник ЛП, 2005, затим у коауторству са Станом Смиљковић и Славком Стојановић књигу *Насијава српског језика на дијалекатском подручју*, Врање: Учитељски факултет у Врању, 2009, потом и књиге *Исказивање генијивних значења у говору јабланичког краја (у свећу ђризренско-ђимочких говора као целине)*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2010, *Микрођимонија доњег слива Јабланице (семантичко-ђворбени аспекти)*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2014 и *Деминуђиви у ђризренско-ђимочким дијалектима српског језика (с осврђом на бугарски и македонски књижевни језик)*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2017. године.

Научна интересовања Радмиле Жугић била су у потпуности усмерена на говор јабланичког краја, који просторно припада призренско-тимочким говорима српског језика. Бавила се ономастиком (микротопонимијом доњег слива Јабланице) и дијалектологијом. Рад-

мила Жугић је на терену прикупљала дијалекатску и ономастичку грађу за потребе САНУ и Института за српски језик од 1985. до 2008. године. Сређену грађу предавала је Одбору за ономастику и Одбору за дијалектологију САНУ и Институту за српски језик САНУ. Допринос колегинице Жугић Речнику САНУ, на којем је радила као основни обрађивач, представља њена збирка речи која се састоји од грађе прикупљене на терену говора јабланичког краја, из које је у Речник САНУ ушло немало речи и примера. Из грађе са терена у Речник САНУ ушле су, на пример, ове речи: *йейіойрсница* ('шамар, плуска'), *йивкайи* ('пијуцкати'), *йикљав*, *йилайи* ('умешан, препреден, лукав, вешт; ђаволаст, несташан, враголаст'), *йисарка* ('име одмила којим невеста ословљава заову или неку другу млађу жену из мужевљеве фамилије'), *йисарче* ('назив одмила који невеста даје деверу или млађем мушкарцу из мужевљеве родбине'), *йлавез* ('оловка, писаљка'), *йлавешче*, *йладне* ('середина дана, подне; време ручка'), *йлеи* ('плетиво'), *йлех* ('плитка посуда обично од лима која служи за печење јела'), *йљескайи*, *йљискайи*, *йљиснуйи*, *йљунка* ('пљувачка'), *йовидеи* ('посвршавати више послова') и многе друге.

Речник говора јабланичког краја Радмила Жугић је објавила у најстаријој и једној од најугледнијих публикација из области науке о српском језику – Српском дијалектолошком зборнику. Речник је у време када се појавио био оцењен као први дијалекатски речник рађен према савременој методологији београдске лексикографске школе, што је било очекивано будући да је Радмила Жугић већ дуго била запослена као основни обрађивач на изради *Речника српскохрватског књижевног и народног језика* САНУ. Извесне разлике тога речника у односу на концепцију Речника САНУ уочавају се само у појединостима које су условљене типом речника, као и говора односно дијалекта на којем је заснован. Једна од најупечатљивијих црта је та да су глаголске одреднице дате у првом лицу једине презенте, а не у инфинитиву, који говори призренско-тимочке зоне не познају. Друго, *Речник говора јабланичког краја* није потпун дијалекатски речник, што је иначе карактеристика готово свих дијалекатских речника. У њему је описана лексика која се налази у прикупљеној грађи, а не сва лексика тога говора. Треће, одреднице су акцентоване према дијалекатском материјалу, а према истом материјалу састављено је и граматичко заглавље. Значење је дефинисано на основу примера који је дат као илустрација.

Књига *Настава српског језика на дијалекатском подручју*, коју је Радмила Жугић написала у коауторству са колегиницама Станом Смиљковић и Славком Стојановић, представља један од првих корака ка методичкој разради начина за овладавање стандардним (књижевним) идиомом српског језика у школској пракси на подручју

призренско-тимочког дијалекта, који се на свим нивоима језичке структуре умногоме разликује од стандардног српског језика. Ауторке предлажу диференцијални приступ у методичкој пракси наставе српског језика, па је ова књига, очигледно, била замишљена као огледно издање будуће диференцијалне граматике, коју су ауторке намеравале да саставе у будућности. У делу који је потписала Радмила Жугић дат је низ теоријско-методолошких обавештења о призренско-тимочким говорима неопходних за потпуније савладавање језичке норме на подручју југоисточне Србије, затим о значају диференцијалног истраживања дијалекатског и стандардног идиома и методама истраживања итд.

У књизи *Исказивање генитивних значења у говору јабланичког краја (у свейлу њризренско-џимочких говора као целине)* изнети су резултати испитивања које је ауторка спровела на терену, као и на материјалу представљеном у монографијама и прилозима о појединим призренско-тимочким говорима. Резултати истраживања употребе генитивних значења у говору јабланичког краја показали су, поред осталог, да одсуство морфолошког генитива у овом говору не представља препреку исказивању најразноврснијих генитивних значења, како примарних и фреквентних, тако и секундарних и мање фреквентних, са бројним значењским нијансама, које одликују наш стандардни језик.

Монографија *Микроџойонимија доњег слива Јабланице (семанџичко-џворбени асџекџи)* обухватила је преко 1500 забележених микротопонимских јединица, уз напомену да се исти микротопоним јавља у по неколико села, па је њихов укупан број знатно већи. Радојица Јовићевић, један од рецензената књиге, каже да је спроведена анализа омогућила сагледавање многобројних мотива настанка микротопонима и њихових творбених образаца и следствено томе и формирање различитих семантичких група и подгрупа, односно творбених модела и типова микротопонима. Ради се о исцрпној и темељној топономастичкој интерпретацији микротопонимије подручја које досад није било целовитије истражено и проучено.

Последња објављена књига Радмиле Жугић носи наслов *Деминуџиви у џризренско-џимочким дијалекџима срџског језика (с осврџом на бугарски и македонски књижевни језик)*. Њу је ауторка израдила на основу низа истраживања језичке деминуције публикованих у научним часописима и зборницима. Истраживање је обухватило више сложених питања, међу којима се као средишња издвајају следећа: *деминуџија* као језички, у овом случају дијалекатски, и као аксиолошки проблем, будући да се деминуирање у језику не може посматрати изван екстралингвистичких, а посебно прагматичких и културолошких фактора, затим *џворба речи у језичком сисџему* – овде, посебно, у систему при-

зренско-тимочког дијалекта, те проблем *йоређења језика у конѣакѣу* уз употребу упоредног метода у анализи – пошто се анализирају одређени творбени типови деминутива у српском језику на материјалу призренско-тимочког дијалекта, при чему се резултати тако добијене анализе упоређују са стањем у бугарском и македонском књижевном језику.

Радмила Жугић је за све време свог бављења науком одржавала тесну везу са својим завичајем. Та веза огледала се најпре у њеном опредељењу да за предмет научног интересовања одабере говор којем по рођењу припада. То њено опредељење има дубоко научно упориште и потпуно је у сагласју са белићевском школом и традицијом да су у свакоме језику, па и у народном говору, присутни сви језици света, тј. да је сваки говор за лингвистику подједнако вредан и значајан, и да њихово изучавање на терену представља приоритетан задатак савремене дијалектологије и лингвистике. Поред непосредног рада на свом терену при сакупљању дијалекатског материјала, залагањем Радмиле Жугић остварена је сарадња између Лесковачког културног центра и Института за српски језик САНУ, чији је резултат био одржавање првог дијалектолошког научног скупа у Лесковцу – *Могућности стварања на дијалектѣу* (2006), а потом одржавање другог (2009), трећег (2012) и четвртог дијалектолошког скупа (2014). На поменутиим скуповима учествовао је и велики број младих сарадника из Института за српски језик САНУ, чије је учешће Радмила Жугић свесрдно подстицала и охрабривала, а потом њихов рад пратила од предаје рукописа до његовог објављивања у зборницима, будући да је колегиница Жугић уређивала последња три зборника. Ту је показала не само научну стручност и савесност него и бригу за научни подмладак установе у којој је радила. Радмила Жугић се управо својим научним залагањем одужила и својим родитељима и најближој родбини, која је, препознавши њен научни дар, дала све од себе да је изведе на пут и до краја помогне њено школовање. Носећи у себи ову мисао, Радмила Жугић је *Речник говора јабланичког краја* посветила управо њима, наводећи уз повету аутентичан цитат свога деде Јосима: „Да ви неје прѣсто ни на овај ни на онај свѣт, ако гу не школѣјете свѣ докле ђће да иде у школу.“ Овај аманет деде Јосима испунили су Радмилини родитељи Велимир и Ружа, стриц Мирко и стрина Лепка, тетке Јованка и Боска, који су, као информатори, пружили драгоцен материјал за дијалектолошка истраживања говора јабланичког краја, а речи и контексте у којима су те речи употребљене обогатиле су наш највећи речник – Речник САНУ.

Владан З. Јовановић